

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

23 Nisan	Şeref Kışmır
İç Anadolu'da Orman Alt Sınırı	Ferruh Sanır
Sivashlı Alâeddin Paşa	Muzaffer Erdoğan
Ziraat makinelerinin işletilmesi	Sabahattin İmer
Bilinmeyen Edebi şahsiyetlerimiz ve şairlerimiz	Sabri Çağlayan
Köy Tetkik Notları	İhsan Eke
Ahmet Haşime Dair	Suat Yeşilyurt
Dilde Güzellik	Muetafa Kiray
Aksaraydaki Tarihi Eserler	Murat Sükûti Karaca
İlgın Folkloru hakkındaki tenkide cevap	Fehim Çaylı
Halkevi Çalışmaları	

HALKEVİMİZİN YENİ YAYINLARI

KİTABIN ADI	YAZANIN ADI	
1 — Mevlânanın Ressamları	<i>Şahaettin Uzluk</i>	300
2 — Konya çevresinde beslenme meseleleri.	<i>Prof. Dr. Saib Ragıp Atademir</i>	200
3 — Konya	<i>Naci Fikret Baştağ</i>	300
4 — İlgin Folkloru	<i>Fehim Çaylı</i>	200
5 — Konya İli Köy ve Yer adları üzerine bir deneme	} <i>S. Sırrı Üçer - M. M. Koman</i>	150
6 — Mevlânanın Türbesi.		

Kitapsever yurttaşları, öğretmen ve öğrencileri ilgilendiren bu yayınlarımız öğretmen öğrenci ve memurlara % 30 iskonto ile satılmaktadır.

Yayınlarımızdan satmak arzusunu gösteren Kitabevlerine de parası peşin olarak ödenmek şartıyla % 30 iskonto yapılır.

Satış ve müracaat yeri (*Konya Halkevi Yayın Bürosu*) dur.

BASILMAKTA OLANLAR :

1 — *Şikâri Tarihi.*

KONYA

HALKEVİ AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

YIL: X

MAYIS — HAZİRAN 1946

SAYI: 91-92

23 NİSAN

ŞEREF KİŞMİR

Birinci dünya savaşı sonunda yenildiğini hatalı ve haksız olarak kabullenen Osmanlı imparatorluğu Mondros mütarekesiyle galip devletlerin yurdumuzu işgal etmelerine rıza göstermişti. Yurdumuz galiplerin süel işgalleri altına alınıyordu; İstanbul hükümetini teşkil eden Osmanlı devlet adamları başlarında son Osmanlı sultanı olmak üzere yurdu ve milleti kendi saray ve ünvanlarına karşılık satmışlardı.

Milletimizin bu karanlık durum içinde ne yapacağını şaşıracağı bir günde idiki; Samsun kıyılarında Anadolu'ya ayak basan üçüncü ordu müfettişinin asıl sesi o anedenk düşünülen kurtuluş ve müdafa'ya çarelerinin en uygunu, Türk yurdu ve Türk milleti için en şumullu olanı idi. Atatürk; Türk milleti esir edilemez, Türk yurdu paylaşılabilir Birleşelim, zafer bizindir diyordu. Bu sesleniş ve duygular milletimizin kalbine, imanına, idealine her gün bir az daha

hakim oldu, bütün millet bu sesin etrafında toplandı; Atatürk'ü öz benliği saydı. O gün için bütün bir dünya karşısında yalnız ve kimsesiz kalan milletimizin cesaret, fedakârlık, kahramanlık ve temiz kalbinden başka Ata'sına vereceği hiç bir maddi kuvveti, silâhı, parası yoktu. Atatürk bu şartlar içinde milletimizin sonsuz yurt sevgisi, millet sevgisi ve üstün meziyetlerine güvenerek mücadeleye atıldı. Mücadele uzun, çetin ve yorucu oldu. İşte 23 Nisan günü o mücadelenin içinde ve başında mutlu bir günün yıl dönümüdür. İstanbul'da toplanan son Osmanlı meclisi mecl'usası 16 Mart 1920'de galip devletlerin işgaliyle top, tüfek sesleri arasında dağılırken Sivas kongresinden sonra milletimizin mücadele kuvvetlerini idare, ve müdafa'ya azmini temsil eden heyeti temsiliye millet vekillerinin 23 Nisan'da Ankara'da toplanması için emir verdi. Yeniden seçim yapıldı. İstanbul'dan kaçabilen

millet vekilleri de Ankaraya geldi. İşte böylece Anadolunun ortasında düşmanların gözlerinden, süngülerinden uzakta millet ve memleket davalarımız milletçe, milletin iradesine uyularak ele alınmak ve başarılmak imkânı temin edilmiş oldu; yeni bir hükümet «Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti» kuruldu. Bu yeni Türk devleti güneyde, doğuda, batıda milletimizin bütün davalarında zaferler kazandı; Türk yurdunu, bölünmekten, Türk milletini esaretten kurtardı. Bu günkü mes'ut günlerimizi yarattı. Bunun içindir ki 23 Nisan egemenlik bayramımızdır. Çocuklar 23 Nisan'ı çocuk bayram'ı, kendi bayramları sayarlar. Dünün büyüklerinin bugünün çocuklarına egemenlik bayramının bağışlaması güzel bir tesadüfün eseri değil; derin, manâlı ve kutsal bir düşüncenin, ana çizgilerini belirtmeğe çalıştığını mücadelenin, kahramanca ölmek, merd insanlar gibi yaşamak ölüm, dirim mücadelesinin mahsulüdür. Bir milletin yarınını garanti etmek için bugünkü nesle dününü bağışlaması bu günkü nesle gereği kadar önem vermesi ve inanması kadar emin bir yol olamaz. Bu gün milyonlarca yavrusunu okutabilmek kuvvetli ve sağlam yetiştirebilmek için her şeyini harcamaktan kaçınmayan milletimiz yarınından emin olabilir. Bu günün çocuklarının yarın yurdun ve milletin bütün yükünü omuzlarında taşıyacak kimseler olacak

larını bu günden öğrenmiş olmalarının kıymetini yarınki mamur ve kuvvetli Türkiye'nin asıl çehresi gösterecektir.

Biz büyükler egemenlik bayramı deyip seviniyor, eğleniyor bu arada vazife ve sorumluluklarımızı bir kere daha düşünüp hatırlıyoruz. Çocuklarımız 23 Nisan bizim bayramımız deyip gülüyor eğleniyor; ve biz büyüklerinden bayram günlerinde gördükleri sevgi ve şefkatle yarınki vazife ve sorumluluklarını her zaman kinden daha iyi ve manâlı bir tarzda hatırlıyorlar.

İşte, 26 yıldır bu düşünce ve ideallerle çalışarak bu günlere ulaştık. Yaşadığımız en karanlık harp sonrası dünyası içinde her zamankinden daha çok bir birimize bağlanmak, birbirimizi sevmek, çocuklarımızı yetiştirmek; bütün milletçe 26 yıl önceki enerjinin kat kat üstününü harcamağa hazır olduğumuzu öğretmeliyiz ki daha mes'ut günlere ulaşalım.

Bu günün gençleri 26 yıl önce ya doğmamıştı, ya çocuktı. Bu gün bu yurdun ve milletin daha çok o günün çocukları korumağa borçlu bulunuyor. Onun içindir ki büyüklerimiz istikbale inançla, güvenle bakıyorlar; bizim onlara inandığımız gibi, güvendiğimiz gibi onlarda bize güveniyor bize inanıyorlar.

İÇ ANADOLUDA ORMAN ALT SINIRI

FERRUH SANIR

(Baş tarafı 89 uncu sayıdadır)

Bu hallerde ağaç veya ağaç kümesi, yahut ormancık, derin köklerin sokulmasına elverişli bir toprak üzerinde olmayabilir; çünkü böyle topraklar çoktan tarla haline getirilmiştir. Bu gibi artıklar daha güçlükle ekilip dikilebilen az elverişli topraklar üzerindedir; yahut yerleşilmiş noktalardan hayli uzaklarda, bu yüzden güç gidilip gelinen bir yerdedir. Her bakımdan elverişli yerler ise ağaçsızdır. Nihayet böyle bir yerde hayvan otlatmak veya ekim yapmak gibi engelleyici amiller yoksa yeni fideler de gelişir, yeni ağaçlar nesillerini idame ederler. Aksi halde ağaçlar yavaş yavaş yok olur; fakat çok kere bir yer adı da eski duruma işaret edebilir; Meşe dağı, Meşelik, Dede Çamı, Çamlı tepe, Ahlatlı bel... gibi.

Köy mezarlıkları da çevrenin doğal bitkilerinden bazı örnekler saklarsa da buralarda hayvanlar nedense insanlardan daha rahat dolaşabildiklerinden fidancıklar bir türlü büyümez ve zamanla bu son işaretler de ortadan kalkar.

F) Eski köylerin korularıdır.

3 — Atalardan kalan hikâyeler, rivayetler, seyahat notları, mahkeme kayıtları, idarî kararlar da bir zamanlar nerelerde ormanların veya bunların en son artıklarının bulunduğu hakkında fikir verirler.

4 — Nihayet yakın çevrede bu gibi işaretlerin tek mi, yoksa bir çok mu olduğunu da göz önüne almak gerekir.

5 — Eski evlerde kullanılmış olan kerestelerin neveleri üzerinde de durmak gerektir. Ormanlık alandan uzaklaşıldıkça bu bakımdan değişme hızlanır; meselâ Sultan dağlarından 8-10 kilometre uzaktaki köylerin evlerinde kavak ve söğüt kerestesi hâkim olduğu halde, eteklerde çam pek çok kullanılmıştır; hattâ damların çelenlerinde çam kabukları yassı kayalar yerine tercihan kullanılmıştır. Niğdenin Maden nahiyesi çevresinde bugün bir tek ardıç bile görülmediği halde Bereket mahallesinde bir çok evlerin yapısında ardıç kullanılmış, hatta ardıç göğdesinden, topraktan çıkarılmaksızın, sadece dalları ve tepesi budanarak dikme şeklinde faydalanılmıştır.

İşte bu türlü delillerden faydalanmak ve birini bulunca diğerini arıyarak müşahedeyi kuvvetlendirmek suretiyle her hangi bir bölümün eski orman durumunu çıkarmaya çalışmak mümkündür; fakat bunları şehirlerin yakınlarında aramak çok kere faydasız ve yanlış yola götürücü olabilir; çünkü ormanlar genel olarak en çok şehirler çevresinde tahrip edilmiştir; meselâ Sultan dağının daha nemli gü-

Prof. H.louis'ye göre Ankara yakınlarında, ormanın doğal alt sınırı 2250 — 1300 metreden aşağılardadır; fakat Ankara'nın çok ihtiyaçlarından, yüksekliği 1000 metreyi bulan Timür-lenk veya Hıdırlık tepesinde bir zamanlar çamların bulunduğunu bilenler gördüm. Hüseyingazi dağı doğusunda Meşe dağı denilen küçük arıza üzerinde hayli aşağılarda gelişmiş bir meşelik bu gün de varlığını korumaktadır. Bunlar bize Ankara çevresinde ormanın doğal alt sınırının Prof. Louis'nin kabulünden daha aşağılarda olduğunu gösterir. Ankara yakınındaki İdris dağının doğusunda orman izlelerini dahada aşağılarda buluyoruz; meselâ

ğimiz gibi bu yükseklikleri veren Prof. Louis'nin çok ihtiyatlı hareket etmiş olduğundan şüphe etmek gerektir. Nitekim Sultan dağının iç eteklerinde doğal alt sınırın yüksekliğini 2100

Sivrihisar silsilesi kuzey yamaçlarında	1000	metre
« « güney «	1100	«
Afyon Karahisar batısında	1100	«
Sultan Dağının kuzeydoğu eteklerinde	1100	«
Konya yakınlarında Kızılviran civarında	1300	«
Konyada Loras dağında	1300	«
Konya Tuzgölü teknesi doğusunda	1400 - 1500	«
Karacadağ üzerinde Gölviran yakınında	1200 - 1300	«
Ulukışla yakınında	1200 - 1300	«
Hasan dağında	1200 - 1300	«
Nevşehir yakınlarında	1200 - 1300	«
Koçhisarın kuzeydoğusunda	1200 - 1300	«

4

Sirası gelmişken ağaçlandırma işin de önemli olan bir nokta üzerinde durmak iyi olur. Bir yerde en kolay yetiştirilecek ağaçlar, bugün dahi varlıklarını koruyabilmiş olanlardır. Bu doğal neviler dururken hiç bir ekonomik değeri olmayan Akasyanın buralara sokulmasına lüzum yoktur. Akasya, mütehassıslarınca daha iyi ve daha doğru olarak takdir edilebileceği veçhile, belki en az elverişli yerlerde, ancak yeşillik ve gölge sağlayan bir ağaç olabilir: bu itibarla o, doğal bozkıra bırakılmalı ve nihayet şehirlerin diğer süs ağaçları arasına katılmalıdır. Bu ağaç doğal olarak orman sınırı içinde bulunan yerlerde hiç hoş görülmiyor. Fena bir ağaçlama örneğini bu yıl Akşehirde gördüm :

Bu satırlara son vermeden önce ormanlarımızın korunmasıyle ilgili bir müşahedeyi de kaydetmek istiyorum: bu yaz Akşehir çevresinde dolaşırken; bundan 20 yıl önce güneşli bir tek alancık dahi göremediğim sık bir çam ormanının yerinde, dalı budağı doğranmış beş on kel çamın kalmış olduğunu gördüm. Köylüye şaşkınlığımı anlattığım zaman « Ne yapalım Orman koruma teşkilatı vardı, böyle oldu » cevabını aldım. Henüz koruma devresine tam anlamıyla girebildiğimize inanmak güç; fakat bir yandan korumaya, öte yandan çoğaltmaya koyulmak için daha çok gecikmemek zorunda olduğumuz da inkâr olunamaz.

SIVASLI ALÂEDDİN PAŞA

(1771 — 1832)

(Baş tarafı 89 nacta sayıda)

MUZAFFER ERDOĞAN

Vesika : 1

Kapukethüdası olduğum sabıki Erzurum valisi Seyit Ahmet paşa zade veziri mükerrem saadetli Seyit Alâeddin paşa hazretlerine bu defa avatıfı aliyeyi şahane ve avarifi behiyeyi tacidâraneden Karaman eyaleti tevcih ve ihsan buyrulup müşarileyh hazretlerinin eyaleti merkume vusulünedegin zabtu rabtı memleket ve ruiyeti umuru fukarayı raiyyet için bir kimesnenin mütesellim nasbı lâbût ve muktazi olmaktan naşı Arap Ağa zade Seyit Süleyman Ağa kulları sadakat-kâr ve müstekimül etvar ve idarei umure sahibilikayet ve iktidar olmağla mumaileyh kulları eyaleti merkumeye mütesellim nasb ve tayin ve mutad üzere fermanı âlişan ihsan buyrulmak babında emrû ferman hazreti menlehülemdir.

13/Rebiulevvel/1215

Vesika : 2

Hazreti mevlâna efendimizin âsitanei füyûzat âşiyanelerinde postnişin olan eizzei meşayihî kiram ve ecillei çelbiyani fiham hazretlerinin ve sair tebaa ve ensarlarının ferdi aferide taraflarından rencide olunmıyarak asayışı hal ve istirahatı ballerini mucip olur vesail ve esbabın istihsaline riayet ve her halde izaz ve ikramlarına dikkat olunmak lâzımeden iken hala âsitanei şerifi mezkûrede postnişin olan feziletlü çelebi efendi hazretlerinin

zinmetinde yirmi kise vardırdeyu çelebi zade efendinin maazellahu taâla idamını kendünü bilmez eşhas ve haşerat makuleleri teahhüt ile çelebiyanın her birini bir nevi terzil ve tahkir ve darbı tekdir ve çelebi efendi hazretlerinin hanelerini muhasara misillü envai fesahat veşekavete müsait cesaretlerini teşmir edüp bunlar gibi nice biedebâne harekete iptidar etmek te oldukları mesmumumuz olmağla bu keyfiyet eğer sahih ise ne cesarettir. Hazreti mevlâna efendimizin dergâhı kerametpenahlarına bu gûna ihanet ne cür'ettir? Siz lehülhamt hasebi ne seb vüzerai izamdan olup saltanatı seniyeinin iftihar ettiği böyle bir dergâha iddai münasebet ve ibrazı hüsnü hilmet ile dünya ve ahirette naili fezü saadet olmaklığa himmet eylemeniz memûl iken sizin zamanınızda haşeratı merkûme fûrce bularak evlât ve fukarayı mevlânaya bu hakareti yaptırmanız ne mülâhaza iledir? bu nasıl hâlettir? Eğer bu hadise semi hü mâyûne vasil olmak lâzım gelirse huda hakkı için sizin ve sair vücuhu bel de haklarında vahim olacağı zahirdir. Ve eğer çelebi efendi hazretlerinden ve sair fukarai dergâhtan birisine huda göstermesin bir zarar isabet ederse kimesne cevaba kadir olmayup cümlesi mazharu eşeddi ükubet kılınacakları mukarrerdir. İşte ona göre düşünüp vüsülü kaimei hâlisaniemizde olmaya ki çelebi efendi hazretlerinin ve sair çelebiyanın ve âsitanei mez-

kûre fukarasının birisine taarruz ve müdahale vukua gelmemesine mubaderet ve fesaheti mezkûreye mütecasir olan eşhas ve haşeratın tediplerile menü define müsaraat ve badezin âsayış ve istirahatlerini mucib vesail ve esbabın istihsaline riayet ve defolunduğunu serian işare dikkat buyurmaları siyakında ledelvüsül işbu kaimemizi mevaddı saireye yazılanlara kıyas etmeyup şu tesallût ve müdahalenin defolunduğu haberine intizar üzre olduğumuz malûmunuz olduğta berveçhi muharrer harekate mübaderet ve ihmâl ve müsamaha ve imaz ve betaat vukua gelmemesine dikkat ve keyfiyeti serian tahrire himmet buyurmaları ehassı matluptur.

Vesika : 3

Mürşidi tarikâtı mevlevî ve gava-sı bahri mesnevi faziletlü izzetlû çelebi Efendi hazretlerinin meclisi şerifi takvaenis ve mahvili münifi bahirüt-takdisleri savbına tehiyyatı safiyat ve teslimatı vâfiyat ithafından sonra muhibbane inha olunurki benim izzetlû faziletmendim hazretleri medinei Konyada kendünü bilmez eşhas ve haşerat makulesi hânedanı feyizbünyanınıza izharı sıyanetbirle fukara ve çelebiyan hazratını tekdir ve cenabı faziletlerini hasrütazzik misillü muamelâtı gayri hâyıkaya ictisar etmeleri ile kâğıt tahririne dikkat olmayarak ihbarı hal zım-nında irsal buyrulan iki nefer fukara âsitânei saadete vüsül ile takriri hal eylediklerine binaen hazreti mevlâna Efendimizin âsitânlarına devleti aliye-yenin mültezimi olan riayet ve ihtiram lâzimesine bu hâlet mugayir ve huda bilir ki şuurumuz münselip olarak serian def'ine bezli kudret olunmak vâcibei dikkat olduğu zahir olmağla Karaman valisi ve kadısı ve müftisine ve çelik paşa zade İbrahim bey'e ve memuriyetle ol tarafda bu-

lunan hâcegândan Emin bey efendiye tarafımızdan müekkid ve müşeddit kaimeler yazıldı. Kethüdai mehdîl-yayı saltanat saadetlû ağa tarafından ve kethüdamız izzetlû ağa canibinden dahi begayet şedid ve etraflı kâğıtlar tahrir ve cümlesi tatara teslimen itara ve tesyir olunmaktan naşı bir kıt'a sureti ihraç ve işbu kaimemiz ile savbı saadetlerine tesyar olunmakla ne suretle ikdam olunduğu sureti mezkûre mahallinden malûmı faziletleri olur ve bundan böyle ardı boşlanmıyarak hânedanı necabetnişanınızın emri teminü âsâyışine sarfı makdurde alimellah kusur vukuu muhal olmağla mucerret âmâdei hâl ve istifsarı hatırpenah ictimalleri siyakında mektub muhabbet tahrir ve firistadei nadii saadetmasîrleri kılınmıştır. İnşaallah taâla ledelvüsül ne halde olduğunuzu serian tarafımıza iş'are mübaderet buyrumanız manzurumuzdur. Baki izzü fazilet dâim-bad.

Vesika : 4

Devletlû inayetlû merhametlû efendim hazretleri;

Hemvârei cenabı hüdavend için ömrü devletü efallerin günbeğün mütezayit ve efzûn eylemek deavatile arızai çâkiranemdirki hâlâ medinei Konya'da sayeendazı kerâmet olan hazreti Mevlâna Efendimizin âsitânei füyuzat âşiyanelerinde postnişin olan eizzei meşayihî kiram ve ecillei çelebiyanı fiham hazretlerinin ve sair tebaa ve ensarlarının ferdi aferide taraflarından rencide ve eza olunmıyarak âsâyışı hâl ve istirahatı bâl ve ve izaz ve ihtiramlarına dikkat olunmak lâzımeden iken hala âsitânei şerifi mezkûrede postnişin olan faziletlü çelebi efendi hazretleri ve mahdumlarının idamını bazı haşerat ma-

kulesi teahhüt ile çeleşipyanın her birini bir nevi terzil ve tahkir ve tekdir ve hanelerini muhasara misillü envai fesahat ve şekavete cesaret ve nice kimesneyi bidebâne harekete ibtidar üzere oldukları mesmu devletleri buyrulmaktan naşı bu makule fesahate mütecasir olan eşhas ve haşeratın tedibleriyle me'nü def'ine müsaraaat etmemiz babında firistadei rabiat buyrulan emir namei veliyyünnaimaneleri tataran Ahmet Ağa kulları yedile vüsül ve mefhum itaatmakrunu malûm bendegânem oldukta mucib ve iktizası üzere amel ve hareket vâcibei dikkati çâkiranem olduğundan gayri oldergâhı kaddespenaha iddiai münasebet ve ibrazı hüsni hizmet ile naili feyzü saadet olmak emniyesile efendii mumaileyh dâilerile ahali beldei Konya'nın mabeynlerinde olan şikak ve nifaki ülfet ve vifaka tebdil ve kiylü kal ve birüdetleri kemâli müvaneset ve muhabete tahvil olunmasına sayü gayret olunup fimâbad bermucibi emirnamei samileri asayiş ve istirahatlerini mucib vesail ve esbabın istihsaline riayet olunacağı bir kıt'a ilâmı sıdkencamdan dahi malûm devlet buyrulur. Kaldıki ehali beldei mezburenin efendii mumaileyh dâilerine dahlü taaruz etmelerinin mebdai kiylü kal etmelerinin hikmeti şu ki sabıka Karaman valisi olup hala Kandiye muhafızı olan selefimiz veziri mükerrem saadetlü Abdullah paşa hazretlerinin vakti saadetlerinde orduyu hümayun cânibinde olan âsâkiri zafermeasir için tertip olunan mubayaanın matlûbu ile canibi orduyu hümayundan vürüd eden emrin mazmunu münifi veziri müşarülleyhin malûmları oldukta mübayayı matlubenin def'i zımında affü istirhamı havi bir kıt'a tahriratlarının siyak ve sebakınca efendii mumaileyh dâilerinden dahi

bir kıt'a tahrirat alıp orduyu hümayune bais ve esra ve tahriratı mezkûre devletlü sadrazam efendimiz hazretlerinin manzuru devletleri olduğu gibi çeleşip efendi mübayaaahususuna karışmasın deyu tenbih ve tekidi havi bir kıt'a fermanı âlişan isdar ve medinei mezbureye tesyar etmiş olduğu cümle malûmları oldukta hakimülvakt bulunan naibi sabık Mustafa efendi dâileri dahi kendi umûruna revaç vermek için fırsatı ganimet edüp hiç bir umurü beldeye karışmaması için ve nezaret etmemesi için eşhas ve haşerat makulelerine fûrceverip şehremini.... efendii mumaileyh dâilerine nisbeten ârâye bırakup zahiren siyaneti fukara ve himayeti beldeye itina ve batinen icrayı nefsaniyetlerine ictirabirle fukarayı ayaklandırıp hisab ve kitab diyerek gittikçe erazil ve eşhas fûrceyâbolup umûr beldei mezbûre nâehil elinde kaldığı hasebile bu kadarca hareketi nahemvâreleri zühûra geldiği mesmu devletleri buyrulmuş elhaletihâzâ medinei Konyada siyaneti fukara edecek şeyh efendi dâilerinden gayri bir kimesnenin olmadığı malûm devletleri buyruldukta ecdadı izamları himayet ve siyaneti beldei mezbûreye nezaret edegelmişlerse efendii mumaileyh dâileri dahi ol veçhile idarei rûiyeti umurü fukaraya nezaret ve eşhas ve erâzilmakulelerinin kifayet etmemeleri babında taraf kullarına hitaben bir kıt'a fermanı âlişan istarına inayet buyrulmak niyazı ile arızai bendegânem tahririne ictisar ve merru pişkâhı devlet kararları kılını bimenhiüteâlâ emnolvüsül keyfiyetü hal bir kıt'a ilâmı sıdkencamdan dahi malûm devletleri buyruldukta bundan böyle canib kullarına mübarek hatırı devletlerinden dâr ve münsi buyurmayup her halde eşeddi ihtiyac ile muhtaç olduğum hüsnü nazarı

âlifetasarü veliyyünnaimaneleri hakkı bendegide kemakân mebzûlü şayan buyrulmak babında emrû ferman devletlü merhametlü veliyyünniam efendim sultanım hazretlerinin.

Esseyid Alâeddin

Vesika ; 5

Karaman valisi veziri mükerrem saadetlü esseyid Alâeddin paşa tarafından varid olan tahriratın hülasasıdır. Selhi Şevval 1216. Konya'da üç senedenberi şehremini olan Elhac Halil namkimesne kemali irtikâb ve tamahanesinden nâşi umurü vilâyeti dilediği gibi ruiyet ve kendi kavliyle maliyane edüp fukaraya özü haddenden efzûn olduğundan ebali-i fukara tarafı müşarülleyhe varup senini mezkûrede olan ahzû itanın yedi kıt'a defter mucibince ruiyyeti hesabını taleb eylediklerinde marifeti şeri ve müşarülleyh marifetile huzuru şer'de yegân yegân ruiyyet oldukta istirdadı iktiza eden Yirmi beş bin Üç yüz yirmi kuruşun tahsili niyazın da olduklarını hâvi bu defa bir kıt'a ilâm ve mahzarları takdimi savbı samî kılınmış olmağla niyazi fukaraya müsaadei aliye buyurması müşarülleyh iki kıt'a kaimesinde tahrir eder.

Her kazanın tevziatı her altı ayda bir olup her ne mesarif olursa ismi ve mahalli malûm olarak cümlelerin nezaretleriyle tevzi ve ibadullahi himayet olunmak babında müteaddit evâmiri aliye sadır ve sicili mahfuzda makayyet iken merkûm şehremini mevlevihâne şeyhi çeleşip efendinin adamı ve mültezimi olduğundan yekden olarak üç seneden beru umuru vilâyeti ruiyet ve bilâizin ehaliyi dilediği gibi maliyane ederek fukaraya özü cümle malûmu oldukta müşarülleyh marifeti ve marifeti şer ve cümle marifetleriyle iplikci camiinde akdolan meclisi şer'ide defatiri

mezkûre ve ruiyet hisab oldukta kat'an aslı ve mahalli olmadığından merkum Elhac Halil ve kefilleri Hacı İsmail ve Kınacı Hacı Mehmet ve manav Elhac İbrahim ve sair masturûlesâmi kimesneler şeyhi mumaileyhin hanesinde kavli müfredleriyle birer isim tayin ve tasrih ve vücuhi belde ve hükkâma galebe ederek tevzii ve bigayri hakkın fukaradan tahsil edüp Konya müftisi Abdurrahman efendi hazırı bil meclis olduğu halde ferden ferda istirdadına hükmi şer'i lâhik olan mezkûr Yirmi beş bin üç yüz yirmi kuruş taleb oldukta edada muhalefet ve izharı iflas etmeğin müşarülleyh marifeti ve marifeti şer ve cümle ittifakile hanesi temhir ve kendüsü dahi kalebent ve badehu emval ve eşhas tahrir ve 2000 kuruşluk malı zahir olunduktan sonra ber'en ve alenen meclis esnasında şeyhi müşarülleyhin kethüdai sabıki Eyüp Çelebinin kerimesi şehremini merkûmun oğlu zevcesi olmak mülâbesesile kethüdai merkûmun kerimesi ve zevcesi merhum elhac Halil'in zevcesi ile bilitifak memhur hânenin dam penceresine bertakrip küşad ve sirka ve mumaileyhin hazinadarı Abdurrahmanın hanesine vaz eyledikleri altın ve sim Üç bin beş yüz kuruş ki cem'an Beş bin beşyüz yirmi kuruşa balığ ve baksini mumaileyh ve kefilleri ekleyledikleri şer'an nûmayan olmakla mebaligi bakiyei mezbur merkûmun emval ve eşyası müşarülleyh ve hâkimi şer marifetile fûruht olunup vefat etmediği halde şer'an lâzım gelen kefilleri mallarından tekmi ve tahsil ve mahalli müemmene vaz ve ledelik tiza umurü fukaraya sarf olunmak babında emri âli isdar buyrulması niyazında olduklarını Konya kadısı bir kıt'a ilâm ve ehali mahzarlarında tahrir ederler.

Vesika : 6

Bir müddetenberü Akşehir'den İsmail ve Karapınar'a varınca yol üzerinde serseriyane keştügüzâr ve isâli hasar üzre olan zümrei delilan ve kutta tarik makulelerinin şirret ve mazarratlarını def'icün marifeti şer' ve cümle ittihadile bulundukları mahalde ahzû mücazâtı lâyıkalari icrası için müşarülleyh delil başısını tayin eyledikte delibaşii merkum Argitan'ı sınırına varup ahalilerinden içlerinde olan eşkiyayı taleb ve bir gece mihmân olmak mürad eyledikte hanı mezkûr ehalisi ezkadim derunlarında merkûz olan ademi itaat ve huşunetlerini izhar birle «bizim içimizde eşkiya yoktur ve konak dahi vermeyüz» deyu hengamı şitada muharebeye tesaddi ve delibaşii merkum kemali iztirabından naşı Akşehir kazasına tabi ايسارى karyesine vüsûl eyledikte neferatından bir kaçı geriye kalup hanı mezkûr ehalisi iki sürü ağnamını delibaşii merkumun haberi yogiken sevk ve tesyir ve ehalii mezkûr bu bahane ile müşarülleyhe ve delilbaşii merkume haber vermeksizin alâtı harb ile merkumu karyeyi mezkûrede alelgafle basıp on nefer hidmetkârile katil ve konağında mevcut bilcümle enval ve eşyasını ahzû zabt etmelerile bundan evvelce ehalii merkume kendü hallerinde olmaları için matbahî âmireye Yirmi beş bin kuruş nezre katolunmuş iken yine mütenebbih olmayup huşunetlerini icra eyledikleri ehalii Karamanın mahzarları ve Konya kadısının ilâmından dahi malûmî âli buyruldukta merkumların tedibi nehbû gâret eyledikleri emvallerinin tahsili hususuna inayeti aliye erzan buyrulmasını müşarülleyh iki kıt'a kaimesinde tahri eder.

Vesika : 7

Bundan akden orduyî hümayunda yağmakerlik cünhasına mütecasir olan delil ve hayta eşkiyasının Rumeli tarafına mürur edememeleri babında müşarülleyhe hitaben sudurü vurud eden emri âli mucibince İçel ve cevanibi erbaaya tarafı müşarülleyhden buyurultular irsali ile tekid olunduğu bundan akden dersaadete tahrir olunmuş olmağla bu defadahi isticali maddel havi sūdûr eden emri âli tatar kullağile ve evedasından diğer bir kıt'a emirnamei sâmi dahi vürûdunda müşarülleyh hususu mezkûre takviyet vermekle o esnada eşkiyayı merkumeden bir zuhurat olmayup bundan böyle zuhur eden olur ise tertibi cezalarile ser'i maktularını dersaadete irsal edeceğini müşarülleyh kaimei mezkûresinde tahrir eder.

Vesika : 8

Hala Karaman valisi vezirim Alâeddin paşaya ve Ilgın kadısına ve Ilgın kazası voyvodası olup zikredilen küherçilenin mubayaasına memur kılınan Bekir Zeydi Mecdehuya ve âyanü zabitan ve bilcümle vücûh memleket mubaşirlerine hüküm ki :

Bin iki yüz on beş senesine mahsuben İstanbul ve Anadolu baruthanelerinde tabhû tehiyyesi tertib olunan beş bin kantar gayri adi ki cem'an on bin kantar barut siyahının tabhu imali icap eden küherçilenin vakit ve zamanile mubayaası lâbûd olmaktan naşı senki voyvodai mumaileyhsin bundan akdem baş muhasebemizden ihraç olan emri şerifime mevzuân irsal olunan memhur ve mahza sureti defter mucibince Ilgın kazasından beher kıyyesi sabıkı üzere maa nakliye dokuz akçeye tertibi adi olarak On dört bin dört yüz kıyye ve maa nakliye Kırk beş akçeye

Üç bin iki yüz kıyye gayri adi ki cem'an On yedi bin dokuz yüz kıyye küherçile kali halis tertib olunup fiyatı mezbureleri bahaları olan mebaligden alelhisab sana irsali akçe bahalarını ashabına tâdat ve teslim eyliyerek ol miktar küherçilenin yerlû yerinden mubayaası ile ruzu kasımdan akdem İstanbul baruthanesine tamamen ve kâmilan kali hâlis olarak nakil ve tesyir olunmak ve kazayı merkumdan şimdiye kadar gelen küherçileler Rumeli küherçileleri misillû kali halis olmayup toprak misillû vürûd ve beher yüz kıyyede Altmış beş ve yetmiş kıyye kesri kal olunarak ifraz ile otuz kıyye kali halis kaldığından bu suretle canibi miriyi hasarından gayri faideyi mucib olmadığına binaen fimabaid gelecek küherçileler toprak misillû olmayup kali halis olarak yani beher yüz kıyyede yirmi ziyade yirmi beş kıyye kesri kal olur ise fiyatı muharrerei mezkûre ile yüz kıyye irsalinin bahaları verilup eğer kesri kal ziyade olupta kali halis miktarı mezkûreden noksan kalırsa kali halisinin bahası mahsup olunup kesri kalinin bahası nizama rabt ve badeizen düşturu ehem tutulmak üzere ol miktar küherçileyi müşarülleyhi ihtimam birle ve marifeti şerile ve cümle ayân vücûh memleket mubaşirleri marifetleriyle küherçileci amelelerine kali ender kal kal-î halis olarak imal ve irsali hususuna dikkat ve senai sabıkaya göre işbu tertibi cedid vafiri noksan olduğundan ahalisinin izaz vahibelerine göre itibar ve isga eylemeyesün. İtasına muhalefet edenlerin tecziyeleri icrasına mübaderet olunacağı iktiza edenlerin gûşlarına ilka ederek mubayaası hususuna sa'yü gayret ve tesellüm hülûlüne değin ihtimamı azim ile serian ve âcilen yerlû yerinden mubaya ve ber

veehi muharrer baruthanei âmireme naklû tesyarı esbabın istihsaline itina ve dikkat eyleyüp imatei vakti mucib hâlât vukua gelmemek üzere senei sabıka evahiri zilkadesinde emrû şerifüm isdar ve tesyar olmuş idi. Şimdi Ilgın naibinin dersaadetime varid olan ilâmı mefhûmundan salıfuzzikir adi ve gayri adi ki cem'an On yedi bin dokuz yüz kıyye küherçileyi kali halis olarak irsale teaahhût olduğuna inha olduğundan imdi isticali havi işbu emri âlişanın isdar ve ile irsal olunmuştur. Vüsûlünde bâlada bastû beyan olduğuna üzere Ilgın kazasında maa nakliye beher kıyyesi otuz akçeye tertibi adi olarak On dört bin dört yüz kıyye ve kırk beşer akçeye gayri olarak üç bin beş yüz kıyye cem'an On yedi bin dokuz yüz kıyye küherçilenin bermucibi teaahhût bieyyihalin mubayaa ve ruzi kasım hülûne değin baruthanei âmireme teslimi ve senini sabıkası misillû toprak küherçile olmayup kali halis olarak imal olunup ve kali halis olmayup beher yüz kıyyede yirmi beş kıyyesi ziyade kesri kal zuhur ederse gayri ezkesir kesri kali halisin bahası verilüp kesri kalinin bahaları verilmeyip müsebbiblerinin cezayı lâyıkalalarının icrasında dakika fevt olunarak cümlesinin tesellüm husulüne değin işтира edilmesi matlub mülûkhânem idigü mâlûmun oldukça ana göre amel ve hareket hilafından tahâşi ve mücanebet ve ifayı emri memuriyetini ihtimam ve dikkat eylesün ve sen ki veziri müşarülleyhsin barut hususunu devleti aliyemin ne derede akdemi ehem umuru muktazasından olduğu beyandan müstagni olmağla müretteb olunan küherçilei mezkûru tıpkı fermudei şahanem ve teaahhütleri üzere mubayaa ve irsali

hususunda mubayaacı mumaileyhe bilvucuh lazım gelen muavenetin icrasile imatei vakti mucib hâlat vuku bulmamasına bezli hubbi himmet evleyesin ve siz ki kuzat ve nûvab ve ayân ve zabitanı vücutu memleketi muamileyhim siz, sizler dahi mucibi emri şerifimle amel ve hareket ve hilafından hazer ve mücanebet eylemeniz babında fermanı âlişanım sadır olmuştur.

Vesika : 9

Deri devlet mekine arzı daii kemine mudur ki, işbu Bin iki yüz on beş senesine mahsuben ba emrû celilüşşan Ilgın kazasından adi ve gayri adi ki cem'an On yedi bin dokuz yüz kıyye küherçile kali halis olarak mubayaa ve bahaları mubayaa-sına ba emri âli kazayı mezbur voyvodası Ebubekir ağa yedinden ahiz ve rûzi kasımdan mukadem baruthanei âmireye irsal ve isâli babında şerefrizi südür eden emri âlişan ve mektub hazreti kaymakamı âli makam Ilgın kazası mahkemesine ledelvürüd bilcümle küherçile amelecleri meclisi şer'a ihzar ve muvacehelelerinde fethü kiraat sem'an ve tadt merasinini badeledâ bermucibi emri âli küherçileyi matlubeyi vakti zamanı geldikte tabhü imal ve tedarik ve Baruthanei Âmireye irsle vüsülerimiz sa'yü gayrete müteahhit olduklarımızı deri devlet merhamet havale ilâm ediverin deyu beher birleri niyaz etmeleriile olki vakiulhal hasbetullahımü-

teal bililtimas payei seriri âlâya arz ve ilâm olundu. Baki emrû ferman lutfu ihsan hazreti menlehülemrindir.

في اليوم الحادى والعشرين في شهر محرم سنة ست عشر ومائتين و ألف

العبد الداعى للدولة العلية العثمانية

محمد أمين الوهبى بقضاي ابلغين

Vesika : 10

Akşehir kazasından beher kıyyesi maa nakliye otuz akçeye olmak üzere On bir bin beş yüz yirmi kıyye adi ve kırk beş akçeye olarak altı bin kıyye gayri adi ki cem'an yedi bin beş yüz yirmi kıyye küherçilenin teahhütleri veçhile mubayaa ve irsalicün Akşehir mütesellimine ve nazır tarafından mubayaacı nasbolunan voyvodai mumaileyhin ve ayân ve zabitanına hitaben siyaki meşruh üzere başka emru âlişanın yazılup.

Vesika : 11

Şerefyaftai südür olan hattıhumayunu şevket makrun mucibince sabıka Karaman valisi veziri mükerrrem saadetlû seyit Alâeddin paşa hezretlerine Sivas eyaleti ve sabıka Kocaeli sancağına mutasarrıf veziri mükerrrem saadetlû Osman paşa hezretlerine Karaman eyaleti ve sabıka Hanya sancağına mutasarrıf Rumeli beylerbeyi payesi olan Leskovikli Tahir paşaya Kocaeli sancağı bervech arpalık tevcih ve divanı hümayundan başka başka emrileri tahrir olunmak babıddâ 12 c 1217

ZİRAAT MAKİNELERİNİN İŞLETİLMESİ

SABAHATTİN İMER

(Baş tarafı 89 uncu sayıda)

Asıl mevzuumuz olan ziraat alet ve makinelerinin işletilmesi ve ayarlanması bahsinin başlangıç noktası ve anası olan acaba Türkiye'de ziraat alet ve makinalarının mevcudiyetine lüzum var mı? varsa hangilerine ve ne kadar miktar lüzum vardır? suallerini cevaplamadan evvel umumi olarak ziraat alet ve makinalarını gördükleri işlerin hususiyetlerine göre kısaca kıymetli vakitlerinizi israf ve sabırlarınızı suistimal etmeden tasnifini yapalım: Sonra da mademki bir ziraat işletmesinin temeli topraktır, o halde Türk topraklarının bunlara ihtiyacı var mı yok mu bunu inceleyelim. Ve eğer vaktimiz kâlırsa o zaman da bir çapa makinası ile bir mibzerde aralık sıra mesafeleriyle tohum miktarlarına göre, muhtelif toprak şartlarını nazarı itibare alarak ayarlanmasına geçelim.

Ziraat makinalarını gördükleri işin hususiyetine göre biz şimdilik, şöyle tasnife tabi tutalım. Şimdilik diyorum çünkü geniş manada böyle bir tasnif klâsik kitaplara geçmemiştir. Her halde mevzuun görüldüğünden daha güç olduğundan ileri gelse gerektir.

1 — Hazırlama vasıtaları ki bunlar ziraat yapılacak sahayı maksada uygun bir şekilde bize hazırlarlar. Bunları da hazırlama bakımından iki gruba ayırmak kabildir.

a) Hafır vasıtaları başında kürek, bel, karasapandan büyük traktörlerle

cerh edilen muhtelif kulak ve diskli pulluklara kadar hepsini bu grupta toplamak kabildir. Kulak ve disk tabirlerinin birisi toprağı deviren mair bir yarıcı ki ucunda uç demiri vardır, diğerinin de toprağı devirirken kendisi sabit bir eksen etrafında dönen kurstur diye tarif etmek kabildir. Burada pulluk ve karasapan davasına girmeden sadece hafriyatta derinliğin ehemmiyetine kısaca temas edelim Bir zamanlar Türkiyede ziraat makinasının ve hatta propagandisliğinin moda olduğu bir devirde toprağın kaç santim derin işleneceği hususuna mülki idarî ve hattâ askerî makamlar bile müdahale etmiş fazla mahsul alınacağı ümidile çok fazla derin sürdürülmek suretile canlı toprak aşağıya ve ölü toprak yukarıya getirildiğinden atılan tohum kadar bile mahsul alınmamıştır. Pulluklar I - diskli veya kulaklı olduklarına göre 2 - disk ve kulak adedine göre. Meselâ üç kulaklı yedidiskli gibi; 3 - cer vastalarına göre yani hayvan pulluğu, traktör pulluğu veya lokomobil ile cer edilen pulluk gibi. 4- Saga sürdüğüne veya sola sürüldüğüne göre; meselâ döner kulaklı pulluklarda olduğu gibi. 5-nihayet gördüğü işin gayesine göre yeni ilk açma pulluğu olduğuna, ikileme yaptığına veya eyer bakım için kullanılıyorsa ki bunu ayrı olarak zikr edeceğiz. Kaz ayağı (kültivatör) veya pulluk çapası olduğuna göre sınıflandırılabilir.

b — Hazırlama vasıtalarının ikinci grubu gübre dağıtan makinalardır. Bunlar da bazıları tohum atan mibzer dediğimiz frenklerin Dirillmaschine grubuna ithal ederler. Türkiye için gübre dağıtma makinaları bu günkü şartlar altında pek önemli değildir. Çünkü Türkiye'ye sun'i gübre girmiş ve fakat taammüm ve tevessü edememiştir.

II Ekme vasıtaları: Bundan boyuna asılan torbadan her muayyen adımda bir avuç tohum atma usulündeki bez ve meşin torbadan tutunuz da yerde sürünmekten aldığı devir ile muhtelif ara çarklarını harekete geçirerek iki tekerlek arasındaki aksın üstünde bulunan sandık içindeki tohumu sırasıyla muayyen aralık ve mesafelerle toprağa atan mibzerden ta tayyare ile tohum atmaya kadar ilerlemek kabildir. Buarada birinci grupta zikrettiğimiz gübre müvezzilerini de saymak mümkündür, çünkü aynı esasta çalışırlar. Mibzenin her zaman tekerlekli olması şart değildir. Bir düvenin yerde süründüğü gibi sürünen ve yine müvezzileri bulunan mibzerlerde vardır. Meselâ su içinde çalışan çeltik mibzeri gibi. Birinci grupta olanlardan iyi sürme ve toprağı hazırlama beklenir. Bu gruplarda olanlarda ise noktası noktasına kat'iyet (Genauigkeit) ve sonrası için yani bakım için sıra ve aralıklarda itimad (Zuverlässigkeit) beklenir. Şöyle ki : bir tekerleğin beher devrinde alınan yol tekerlek bir daire olduğuna göre 211 R dir. Eğer iki tekerlek arasındaki aksiyal açıklık yani dingil aralığı da A ise ekim makinesi beher devrinde 2.A II. R kadar sahayı taramıştır, Almanların tabiriyle süpürmüştür. Bunlar malûm olduğuna göre 1000 m² atılacak tohum malûm olursa meselâ X kadar ise 2. A. II. R metre kare sahaya atılacak tohumu hesabımıza uygun bir şekilde düşünmek için. X: 2.A.II. R olacak şekilbe

müvezzi kapaklarında biraz ileri biraz geri gelmek suretile hesap yapmak kolaydır. Bunun için mibzer askıya alınır altına bez gerilir ve tekerlek işaretlenen noktadan devrettirilir ve kapaklar buna göre ayarlanır. Bunları da diğerleri gibi nazari olarak tariftan vaz geçiyoruz. Çünkü evvelâ görmek ve çalışmak ve sonra da bu mesele üzerinde anlaşmak gelir kanaatındayım. Yalnız şu var ki tohum istenildiği gibi atılmamış olursa otomatik bakım makinalarıyla meselâ en basiti bir çapa makinasıyla çalışmak kabil olmaz. Zira çapalıyacağız diye sıraların birçoğunu sökmüş oluruz. Ekim makinalarından aranan kat'iyen ve itimat bunun için mühimdir.

3 — Hasat ve harman vasıtaları: Orak, Tırpan'dan başlayarak çayır makinaları, muhtelif tipte ve büyüklükte orak makinaları, biçer bağlarlar yani orak makinası gibi hem biçip hem de biçtiği ekini deste yaparak bağlayan makinalar. Bunlarda kuvvet tansmisyonu sürünmekten mütevellittir, biçer döğerler yani hem orak makinesive hemde seyyar olarak iş gören harman makinalarının kombin edilmiş şekli. Bunlar traktörlerle edilir ve makina kısmı da patlayıcı bir motörle tahrik edilir. Ve nihayet seyyar ve sabit harman makinaları, tınaş makinaları, hava tazyikıyla işleyen rüzgâr makinaları bu gruba ithal olunabilirler. Sadece bunlardan herhangi birisi üzerinde sizleri bir kaç haftalık konferanslarla işgal etmek kabildir. Fakat ben bu saygısızlığı yapmıyacağım. Çünkü düşündüklerini başkalarına zorla kabul ettirmek ne ise meslekî malûmatını teferruatıyla ilgili olmayanlara anlatmağa çalışmakta aynı şeydir. Kanaatındayım. Yeter ki alâkalıların soruklarını cevaplamak vaziyetinde bulunayım.

4 — Nihayet dördüncü grup ziraat alet ve makinalarının içine, şimdilik kaydıyla,

a) Sun'i kurutma makinaları. Meselâ çeltik kurutmasında olduğu gibi. Bu makinaların işletilmelerinde ve ayarlanmalarındaki esas ruşeymin canlılığını kaybettirmeden mahsulün saklanabilecek bir derecede mahsulün kurutulmasıdır. Meselâ çeltik bizde yaz başlangıcında ektirilir son bahara doğru hasat edilir. Sonbahar çeltik ekilen bölgelerimizde yağmur mevsimi olduğundan çeltiği kuru olarak ambara koyabilmek ekicisi tarafından büyük bir şans eseri olarak kabul edilebilir. b) muhafaza yani saklama tesisatındaki makinalar : Muhtelif tip taşıyıcı ve sürükleyiciler. Oyreka ve elevatörler vantilasyon yani taze hava verme ve aspirasyon yani bozulmuş havayı emme makinaları ki silolar için bu makinalar gayri kabili içtinaptır. Nihayet son grup olarak, c) Sekektör ve triyör gibi temizleme vasıtaları. Ve ayırma vasıtaları geliri bunların en basiti kabul ve eleklerdir. Bunlardan başka zararlılardan korunma vasıtalarını da yanı mücadele vasıtalarında bu grupta toplamak kabildir. Bunların başında kapan silâhdan başlayarak kuru ve yaş ilaçlama makiaalarından pülverizatörle kadar gitmek kabildir.

Sözlerimin bitmesine çok kalmadı. Fazla tasnifçilik fikri belki bizi ana fikirlerimizden kısmen uzaklaştırdı. Fakat nede olsa biraz da ziraat teknolojisinin uğraştığı, ziraat ham maddelerin kıymetlendirilmesine yarıyan kıymetlendirme vasıtalarını meselâ şarap fabrikasyonu ile değirmenlerin isimlerinin mevcudiyelerini olsun saymadnn geçmiyeceğim. Meselâ ratip iklimi olan Almanya'da fazla kullanılan kendilerinin Heuwendederdikleri bizim ot veya çayır çeviren diyebileceğimiz makinaların mevcudiyetinden de bahsedersen konferans mevzuumu dağıtmadığıma belki siz

sayın dinleyenlerimin de hak vereceğinizi ümid ederim. Bu ot çevirenler orak makinesi pervaneleri (Döner pervaneleri) esasında işler biçilmiş kurmak üzere tarlaya bırakılmış otun üst kısmı kurur alt kısmı ratip memleketlerde kolaylıkla kuruyamıyacağından bunların alt üst edilmesi lâzım gelir elle yapılması pahalıya mal olacağı ve çok vakit kaybettireceği için çayır makinesi hatvelerine uygun olarak ayarlanmış bu aletlerle biçilen ot tersyüz edilir.

Mademki ziraatte kullanılan alet ve makinalar kısaca bir görüşle bu saydığımız grupları ihtiva ediyor ve Türkiye'nin de ziraat sahası birçoklarının iddia ettiğinden çok fazladır. O halde bunlara ve kullanılmalarına lüzüm varmı?

Sayın dinliyenlerim; bence fazlasıyla lüzum vardır. Fakat işte mevzuumuzun dışında açık bıraktığımız fakatları telif ettiğimiz taktirda, mevzuumuzun ikinci bakımından tetkikinde saydığımız esaslara göre lüzum vardır. Yani bir ziraat alet ve makinasının şu kadar santim. derinliği şukadar kilogram miktara veya şu sarfiyata göre ekonomik olması için ayarlanmasını değil bir ziraat işletmede seri xx, sürati manasına değil seri halinde işin devamlı ve kârlı olarak yürütmesi bakımından lüzumludur.

Türkiyede arazi darlığı mevzubahis olmadığına göre arazi taksimatı maksada uygun bir şekilde pek ala değiştirilebilir. Ve netekim toprak kanunu bunu sağlayacaktır. Türkiyede iklim umumiyetle beri iklimdir. O halde su ve toprak münasebeti bakımından bir ziraatçı tabiriyle topraktaki tal bakımından vakit çok kısa zaman çok dardır. Kısa zamanda muvafık tavı kaçırmadan hafriyat yapmak istegi makinalı ziraatı şart koşar.

Hasat da öyledir. Fazla sıcak olgunlaşmayı kemali hazırlandırıyor. Ve kısa zamanda hasat edilmezse dane zayıflar tarlada dökülme ve kırılma dahil geç kalan zamanla mütenasip olarak fazlalaşır. O halde hazırlama vasıtaları kadar hasat ve harman vasıtaları da lazımdır. Hazırlama vasıtalarıyla bakım ve tımar vasıtalarını aynı gruba ithal ettigimizden bakım vasıtaları da lazımdır. Bunlar nüfusu az ve müstakbel ziraatı çok geniş olacak Türkiyemiz için kullanılması şart ve hatta elzemdir. İki çapa bir su yerine geçer sözünün doğruluğuna göre bu teknik kaide esaslarına göre çapayı zamanında yani kısa bir zaman da yapmak için bakım makinasından kaçınmak kabil değildir. Bakım makinasının emniyetle çalıştırılabilmesi için

de tohumun gelişigüzel değil bir mibzer vasıtasıyla muayyen aralık ve sırada atılmış olması lâzımdır ki ziraat işlemede teknik bir düzen vardır denilebilsin. Fakat bu saydıklarımız mübalağa edilerek yani bir çok şeylerde olduğu gibi ifrat ve tefrite kaçılarak motorize ziraat veya Rusların Cohoz ziraatına geçilmek istenmesi veya Amerikan kombinaları şekline heves edilmek manalarında anlaşımamalıdır. Meziyet ziraat alet ve makinasının işleme ve ayarlamasındaki hususiyetleri kendi ziraat bünyemizin hususiyetlerine ayarlıyabilmektir. Maksat ne teknik bir taklit ne de bir yabancı nümuneyi tatbiktir. Ve biz bunun iyi olacağına inanıyoruz. Öyle ise muhakkak muvafak olacağız zira : inanmak istemeğe istemekte muktedir olmağa say'eder.

Bilinmeyen Edebî Şahsiyetlerimiz ve Şairlerimiz (*)

Mümtaz ve müstesna şiirleri ile edebiyat semamızın nev'i şahsına münhasır bir yıldızı olan arif ve dahi, büyük şair: Ahmed Behcet Akgüneş'i — kendi yazıları kadar hangi kalem tanıtabilir? Fakat ne yazık ki: edebî şöhretini tesis etmiş bulunan göz önündeki müstenir; görülmesi için nüfuz-u nazar isteyen uzaktaki münire bizde daima tercih edilmiştir.

Şairin bariz perişanlığına rağmen — bu kaidenin haricine çıkarak, ondan: = Üstad şair Behcet Akgüneş'le de görüşmüş, sohbetinden zevk almış, ve aydınlanmış olmak bahtiyarlığına erdiğimden de çok memnunum. = diye bahs eden ve ona yardım imkânları araştıran (Kâbet-ül uşşakın) Halkevi reisi aziz ve muhterem üstad Midhat Şakir'in, bu misilsiz kadrşinaslığı- en az- Behcet'in yazıları kadar ulvidir. Bununla beraber Kâbetül-üşşak) çevresinde sakin olanlar için bunları tabii görmek icabeder. Keşfi mahlası ile yazan yüce şairin bu nüshada bir kaç bediasını sunuyoruz.

Sabri Çağlayan

EŞREF ZADE İLE BERABER

Senin aşkınla yandım ben misâl-i şem'a-i suzan
İradem, ihtiyarım aldı elden cezbe-i Rahman
Cemâlin üfk-i kalbimde demadem olmada taban
" Tceelli şevk-i didarın beni mest eyledi hayran „
" Enelhak sırrını candan anıncün kılmazam pünhan „

* *

Bütün ekvan, benim derya-yi zatımda, değil bir kum
Elimde seyf-i kahharım, adüvden var mıdır korkum ?
Benim ol hay-yi mutlak, feyz-i iksir-i beka nutkum
" Çürümüş tenlere bir kez eğer dersem; büizni : kum „
" Çü baş açık, yalın ayak kamusu kalkalar uryan „

* *

Eya keşfi, kemâlim kıldı hayran ehl-i tahkiki
Benim zatımla kaim kâinatın hüsn-i tensiki
Bütün halk-i cihan benden niyaz etmekde tevfiği
" Sanırlar Eşref oğluyum, ne Rumiyim, ne izniki „
" Benim ol daim-ül baki, göründüm süreta insan „

Keşfi

(*) Şair Ahmet Behcet'in elimizde bulunan diğer şiirlerini bu başlık altında yayınlamağa devam edeceğiz.

OLMUŞ YA

Gönül kevn-i mekân içre nihan olmuş mu? : olmuş ya
Onun her zerresi başka cihan olmuş mu? : olmuş ya
Bırak bahs etme Zahid aşık Firdevs-i A'lâdan
Bahar ermiş, bütün âlem Cinan olmuş mu? : olmuş ya
Dikenlerle sarılmış gülistanın sine-i nazi
O yüzdeu bülbülün kârı figan olmuş mu? olmuş ya
(1) Haberdar olmamış gencine-i esrar-ı Vahdetden
Zevahir ehlinin ömrü ziyan olmuş mu? : olmuş ya
O Tevhid-i İlâhi kim cihanı lerzedar eyler
Elinde ehl-i irfanın sinan olmuş mu? : olmuş ya
(2) Gârik-i aşk olup doğmuş, cihana rehnüma gelmiş,
Bu keşfi şair-i âteşzeban olmuş mu? : olmuş ya.

Keşfi

Dost iline oğrar yolum
Mürşid gibi yoldaşım var
Gül bahçesi sağım solum
Bülbül gibi sırdaşım var

**

Hâl, ehliyim irfan benim
Adab ile erkân benim
Bu gün yine meydan benim
Nefsim ile savaşım var.

**

Gülü solmaz bir gülşenim
Lâle sünbül açar tenim
Halik benim Rezzak benim
Hiç tükenmez bir aşım var

**

Keşfi, elim kudret eli
Gerçek erim, gerçek Veli
Bende Ahmed, bende Ali
Her gömlekte kumaşım var

Keşfi

I ve II numaralı mısralarda muamma vardır.

Nedir bu çektiğim, münkir misali ?
Bilirsin Zatına imanım vardır
Niçin esirgesin benden visali ?
Ezelde demişim cananım vardır

**

Bin türlü felâket gezdirir serde
Kader dedikleri O siyah perde
Niçin bırakırsın beni yerlerde ?
Sayende şüphesiz, irfanım vardır.

**

Var mıdır âlemde Zatından ulu
Kudretin bürümüş sağ ile solu
Zavallı sinemde yareler dolu
Göya senin gibi Lokmanım vardır

**

Der ki Behcet dilde ancak sen varsın
Bu biçare kulun kime yalvarsın ?
Niçin beni böyle yoksul kılarırsın ?
Ey Tanrı zatına şükranım vardır.

Keşfi

Prtev-i feyz-i kemalim aks eder dilden dile
Andelib-i Kudretim konmakdayım gülden güle
Nağme-i esrarı telkin eyledim ben bülbüle
Devr-i Hilkatten beri gezmekteyim elden ele
Ben bu bezm-i kâinatın sagar-i devranıyım.

Keşfi

KÖY TETKİK NOTLARI

III

İHSAN EKE

(Baştarafı bundan evvelki sayılarda)

Bu gün Karayer adıyla tanınan ve dönümü 100 liraya kadar değer bulan çay kenarındaki tarlaların sınırları bir çok yerlerinde ilk taksimin izlerini muhafaza etmektedirler.

Ali beyin oğullarından biri olan Ömer beyin de bu tarla taksimi işinde önemli hizmetleri görülmüştür.

Köy bu güne kadar pek mühim hadiselerle sahne olmamıştır.

Yalnız 1290 hicri yılında vuku bulan büyük kış ve onu takip eden kıtlık köy halkını çok zedelemiş ve bu olay köyün tarihinde bir dönüm noktası olarak yerleşip kalmıştır.

III

Köyün nüfus durumu :

Köy kuruluşunda üç dört evli bir oba, nüfusu da yirmi otuz kişiden ibarettir. Tedrici surette büyüyen ve çoğalan köy bu gün 200 evli, son nüfus sayımlarına göre de bin nüfusludur.

Köy evleri bir kaç evin bir araya gelmesinden meydana gelmiş adalar halindedir. Bir sülâleden olanların evleri ahır ve samanlıkları birbirine bitişik olarak birer blok teşkil etmektedir. Bu bloklar diğerlerinden genişçe birer meydan veya umumî yollarla ayrılmaktadır. Umumiyetle köyün evleri sık olmayıp geniş meydanlar ve yollarla birbirlerinden ayrılmışlardır.

Köy halkı islâm ve hepsi de Türk'tür. Dilleri öz Türkçeye çok yakındır. Tarama dergisindeki Türkçe terimlerin bir çoğu bu köy diline uymaktadır. Köyde bu gün üç beş evlik bir göçmen

ailesi vardır. Bunlar 336 hicri senesin de Erzurumdan gelmişlerdir. Gelişlerinde daha kalabalık olan bu göçmenlerin bir kısmı kurtuluş savaşından sonra yurtlarına dönmüşlerdir. Bugün köyde kalanlar san'at ve ziraatle geçinmektedirler. Köy; Kadınhanı ilçesinin Kurthasanlı bucagına bağlıdır. İlçe merkezine 30, Bucak merkezine 20 kilometre mesafededir. En yakın istasyonu bucak merkezinde bulunan Kadınhanı istasyonudur. Köy halkı hububat satışlarını ve koyun ihracını bu istasyondan yaparlar. Dışarıdan aldıkları ev ihtiyaçları ve yiyecek maddelerini Hgın, Kadınhanı ve Sarayönü kasabalarından, elbise ve ayakkabı ihtiyaçlarını da bu merkezlerle birlik te Konyadan temin ederler. Konya Ankara telgraf hattı ile batı anadoludan Koçhisara giden büyük tuz yolu köyün içinden geçer.

Köy karadan il merkezi Konyaya 75 kilometrelik bir yol ile bağlıdır. Pek az kısmı şose olan bu yolu köylüler araba ile ortalama 10 saatte almaktadırlar. Geniş bir ova üzerinde kurulmuş olan köy, etrafını bir daire halinde çevreleyen Atlandı, Pusat, Gözlü, Zengen, Zâbir, Karabıyık, Başkuyu köylerine 15—30 kilometre mesafededir. Bu köyler arasındaki bütün yollar düz ve arızasız kara yollarıdır. Hepside otomobil ve araba işlemesine müsait durumdadırlar.

Köy, ilçe ve bucak merkezleriyle yakın köylerden bazılarına telefonla bağlıdır.

AHMET HAŞİME DAİR

SUAT YEŞİLYURT

4 Haziran 933 Ahmet Haşim'in ölüm günüdür.

Bir çok faniler için doğum veya ölüm anlarında dahi olsun anılabilmiş olmanın bir hususiyet teşkil edebileceği şu fenâ âleminde zâten ölümün sihirli havasını ciğerlerine sindirmekle çoktan bu âlemden olmamayı göze almış olan şair için bu hatırlanış bir kıymet ifade etmez.

San'atkâr, zâten ölümsüzlüğü bir parça duyabilendir.

Müspet ve metodik bir edebiyat tarihi bakımından dahi son elli yılın yetiştirdiği şairler için kesin hükümler verebilecek devirde henüz gelmemiştir. Bizim bu sütunlarda belirtilmesine lüzum gördüğümüz nokta, sadece içinde bulunduğumuz bugünkü şiir atmosferinde kalmak şartıyla Ahmet Haşim'in bir kıymet ifade eder olup olmadığıdır.

Zamanın amansız hükmü karşısında bugünkü şiir çalışmalarının yarına kalabilmesi iddiası üzerinde fazlaca durulamıyacağı da kabul edilebilir bir fikir olduğuna göre bu düşünceler sadece mevzii bir görüş olarak kalabilirler de.

Son on, onbeş yılın şiir çalışmalarını bir parça cesaret göstererek kesin çizgilerle belirtmeğe çalışırsak görürüz ki, şiirin hem dış, hem de iç yapısında mevcut şiir an'anemizden mümkün olduğu kadar uzak kalmak esasından tahrik edilmiş büyük deği-

şiklikler olmuştur. Şiirin dış yapısı bakımından bu gün; vezne büyük bir kıymet verilmekte, asıl şiirin bir nefes alış gibi bizathi bir ölçüyü bünyesinde taşıdığı kabul edilmekte. Kafiye gelince; onun da bir zaruret olduğu noktasında durulmamakta, kafiye kaçışı bir kolaya gidiş değil, bir hazırdan kaçış olarak telâkki etmekte ve bir tabiiyet aramaktadır. Şiirin iç yapısına gelince; yeni şiir bütün çalışmalarını bir noktaya taksif etmiştir. Henüz kesin bir hüküm verilemiyor, daha doğrusu duyus bir belirti haline gelebilecek bir kesafette değil. Fakat genç neslin bu yolda çok değerli çalışmaları vardır. Genç şairlerin bu yolda düşünceleride var, hemde bolca. Fakat bütün bu düşünceler arasında en çok tutunanı da galiba; şiirde bir eda hususiyeti arayan ve şiiri bir lafız san'atı kabul eden görüştür. Bugünkü şiirde bilhassa iç yapı bakımından yapılmak istenilen değişikliğe ait kaynaşmalar, bir şeyler yapabilme cehti yeni çalışmaların her şairin eserlerinde görülebilir.

Ahmet Haşim'in şiirlerinde ve şiir görüşünde belirtilmek istenilen hususiyetler bu noktada; bugünkü şiirin dış yapı kadar, bilhassa iç yapıda bütün bir şiir mâzimizin hususiyetlerinden ayrı bir şeyler aramak ve istenmesi noktasında, bu nevi çalışmalara lüzum hissediş bakımından yakınlık gösterir.

Şöyle ki: Ahmet Haşim kitabı edebiyatta eskiden mâna ve medlûl bakımından ayrılabilen lâfız ve terkip-ler getiren, şiirin şeklinde yenilikler yapan kafiye'nin kulak için olduğu fikrini eserleriyle geliştiren, mânânın bir mısra ve beyitte bitmemesi lâzım geldiği esasını kuvvetlendiren bir mektebi; Edebiyatı Cedideyi aşmak isteyen bir mektebe; Fecriâtî'ye mensuptu. Fakat Haşim tab'an kaideler içinde kendini bulabilecek bir şahsiyet değildi. Ve zaten bu davalar Tanzimattan beri büyük mes'eleler ardından koşuyormuşcasına sarfedilen büyük gayretlerle takip edilmekte idi. Bütün bu ve bu nevi çalışmalar karşısında Haşim'in durumu dikkat nazarımızı üzerine çeker. O bir mektepte bulunması lâzım gelen hususiyetler üzerinde bizim edebiyat tarihimizin inkişafı bakımından fazlaca durmadığı gibi kıtaplarda da ondan "nazım kaidelerinde lâubalilikten çekinmez" diye bahsedildi.

Fakat Haşim şiir ve şiirin iç yapısı bakımından bir görüşe sahipti. Şiirde mevcudu yıkmak niyetindedir. Bunun içinde "mâna," ve "vuzuh," un ne kıymette şeyler olduğu noktasında durur. Ve şiirde mânadan ne kastedildiğini sorar. Şiire yapılan hücumların sebeplerini; şiirin diğer san'atlar gibi bir hususi vesaitle malik olmayışında ve "ifadesini konuşulan lisandan istiareye mecbur olmasında," bulur. Şairin lisanı "nesir gibi anlamak için değil, fakat duyulmak üzere vücut bulmuş, musiki ile söz arasında, sözden ziyade musikiye yakın mütevevssit bir lisandır. "Şiirin müvelidi ise; idrak mıntıkaları haricinde, esrar ve meçhulâtın geceleri içine gömülmüş, yalnız münevver sularının ışıkları, gâh bigah ufkı mahsusâ akşeden kutsi ve isimsiz membadır.,

Görülüyor ki; Haşim şiirde bizim edebiyatımızda o güne kadar kastedilenden başka bir oluş aramakta ve bu arada şiirde "mâna," ya yer vermemeye çalışmakta ve bunu yaparken de şiirlerine yeni bir görüş getirmekte ve "şiirde her şeyden evvel ehemmiyeti haiz olan kelimenin mânası değil, cümledeki telâffuz kıymetidir," demektir. Yalnız Haşim bu noktada kalmayıp görüşlerine daha başka istikamet veriyor. Bizce en mühim nokta olan; şiirde mevcuttan başka şeylerinde vücut bulmasını lüzumlaştıran görüşün şiirde mânânın esas olamayacağı iddiası vesilesiyle belirtilmesidir.

Fakat bu arada Ahmet Haşim bütün unsurların tasfiyesinden sonra açık kalan yere ipham ve vuzuh-suzluğu koymaktadır. Şairin bu hareketindeki isabet veya isabetsizliği belirtecek değiliz.

Bizce mühim olan nokta ; bilhas-sa bugünkü şiirimizin çalışmalarında ki iç yapı bakımından yukarıda belirttiğimiz; mevcuttan gayri bir başka şeylerin aranılmasına hissedilen lüzumun Ahmet Haşim tarafından da duyulmuş olmasıdır.

Yalnız bir nokta kalıyor; Haşimdeki bu lüzum hissediş, şiirin iç yapısını örgüleştiren bütünün ipham ve vuzuh-suzluk olduğunu belirtmek için mi idi ?

Yoksa; o günkü edebiyat ve şiirimizin durumu karşısında Haşim de bugünkü gibi şiirde mevcuttan gayri bir şeylerin lüzumuna kâni olduğu halde bütün bu sezîş lab ve müsamahasının şuurlandığı ipham ve vuzuh-suzlukta eriyip kalmış mı idi ?

DİLDE GÜZELLİK

MUSTAFA KIRAY

Baş tarafı 89 inci sayıda

Mısraların güzelliğinin bir sebebi de, vezin ve kafiye'nin mevcudiyetleridir. Vezin ve kafiye, mısralardaki akislerin tekerrüründen doğmuştur.

İnsanın tabiatı, maddi veye ruhi varlığı, ölçülü bir hayata, kafiye'li hareketlere mütemayildir. Bunu, geniş ölçüde kabul etmek lâzımdır. Meselâ yürümek, koşmak, konuşmak ,yemek, yutkunmak, vesaire gibi, tamamen maddi hadiselerden tutunuzda, düşünmek, gülmek, ağlamak hislerine kadar. Psikologlara göre, bu hal, mebdini, tamamen ruhi bir hadiseden alır. Heyecan dediğimiz ruhi, hadisenin sebebi, benliğin ve aynı zamanda maddi varlığımızın ölçülü bir ihtizazından başka bir şey değildir. Her heyecan hali, vücudun, ölçülü bir sallanışını mucip olur. Bilfarz, büyük bir hadise veya haber üzerine heyecana kapılan insanlar, bir ân, ayakta, sağa, sola, sallandıktan sonra düşer bayırlar veya sendelerler.

Heyecanın sebebine gelince. bu, ya haz veya elemidir. Bunların her ikisi de ölçülü hareketin sebepleridir. Hayatımızda, heyecanın tezahürü günlük hadiselerde bile mümkündür. Sevinen bir insan, bu hissini, teganni etmek suretile gösterir; İradesi ve kültürü zayıf olan insanlar da aşırı

olarak gördüğümüz bu haller, bilfarz, şarkı, gazel söylemek, hatta, vücudunda bu hisse kaptırarak, ölçülü hareketlerle raks etmek, oynamak, suretile ritmik hareketlerle tezahür eder. Keza, müfrit bir hüznün de aynı ölçülü hareketleri doğurur. Meselâ her hangi bir hadiseden fazla teessüre kapılan bir kimse, hazin şiirler okumak, bazen şiir derecesinde ölçülü hitabelerde bulunarak ağlamak ihtiyacını duyar ve bu hareketlerde de bulunur. Arap kavimlerine ait olduğunu zannettiğimiz ve bizim cenup vilâyetlerimizde bazıların da görülen bir adet vardır: aileden bir ferdin vefatı halinde şiirler okuyarak döğünürler ve ayakta, ritmik hareketlerle ve el işaretleriyle bir tempo üzere raks ederler.

Görüyoruz ki, vezin, insanın tabiatından doğar ve her an insanla birlikte yaşar. Pierson'un bir misali vardır; diyorki, bir trenle seyahat ederken gördüğümüz telgraf direklerinin hepsi birbirinin aynıdır. Halbuki, bu direklerin her ikide veya dörtte bir tanesi bir renkle boyanmış olsaydı, gurupları saymak hem kolay olur, hem de bir musiki temposu bulunabilirdi.

Pierson'un şu tesbit ettiği hadise, insanların hayatlarını, yaşadıkları vakiaları bir çerçeveye sokmak, yani bir ölçüye vurmak ihtiyacının delilidir.

Yalnız mısralardaki ölçülerde değil, lisanları teşkil eden bütün kelimelerde, bazı harflerin üzerine aksanlar konulmak suretile dili güzelleştirmek temayülleri doğmuş ve bugün, bu temayüller, kökleşerek, esaslı kaideler haline gelmiştir. Umumiyetle, lâtince-den doğma garp lisanlarında, bu aksanlar çok bariz olarak görülmekte ve mekteplerde, gramer kitaplarında, esaslı kaideler olarak öğretilmektedir. Bu aksanlar, bazı dillerde, türkçede; kısmen Fransızcada olduğu gibi, şifahi, yani konuşmak dilinde gösterilmiş, diğer, İspanyolca, Almanca, bilhassa İtalyanca gibi dillerde, harflerin üzerine işaret olunmak suretile bilhassa tebarüz ettirilmiştir. Bu sebeple, İtalyanca, - bir az mübalâğa, bir az da lâtife karıştırılarak - hakiki bir şiir lisanı olarak gösterilmiştir.

Türkçemize gelince, esefle söyleyeceğiz ki, henüz hiç bir lügat kitabında veya hiç bir gramerde bu yolda kaideler konmamıştır. Yakın zamanlara kadar mekteplerde sarfı nahiv dersinin bile bulunmaması düşünülürse, bahsettiğimiz meselelerden daha mühimleri ile uğraşmak zarureti kendisini hissettirir. Fakat bundan sonrası için kuvvetli ümitler beslemekteyiz.

Bu, aksanlar meselesi üzerinde bir az duralım.

Türkçeye, (şive, ifade) olarak tercüme edilen bu kelime, Fransızca *ad*'eki ile lâtince *cantus* kelimesinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Yabancı kitaplar aksanı, evvelâ, sesin bazı harfler üzerinde yükselmesi veya alçalması olarak tarif ederler. Aksan kelimesinin bu ilk lugavî, gramer manâsını anlatabilecek bir kelime türkçemizde yok gibidir. Gramerde bunun işareti / , \ , ^ olarak gösterilir.

Bu kelimenin ikinci manâsı, yukarıda söylediğimiz gibi, şive ve ifade demektir, ki buda hususi bir telâffuz, sesin ifadesi olarak anlaşılmak lâzımgelir. Meselâ, Urfa şivesi, Trabzon şivesi, Bitlis veya Rumeli şivesi dediğimiz zaman bu memleketler halkının kelimeleri telâffuz şekilleri ve kelimelere verdikleri ses ve ifade bahis mevzuudur.

Aksan, resimde renk kesafeti, müzikte hususi bir ifade, mimaride üslûp manâlarına da gelir.

Şimdi ilk tarifi inceleyelim.

Ad birleşmesi, Fransızcada bir kısım kelimelerin teşekkülüne iştirak ederek manâlarını değiştiren, fakat kendisinin muayyen manâsı olmayan bir ektir. Aksan kelimesinin teşekkülüne iştirak eden *Cantus* kelimesine gelince, bu, lâtince şarkı demektir; fakat lâtince *cantus* kelimesi, bundan başka, mısra, şiir manâsına da gelir. Demek ki mısra, ve şarkı burada birleşmiş oluyorlar ki, telakkiye göre mısra ve şiir musiki kelimesile aynı manâda bulunuyorlar. Mısralarda musikinin kuvvetine inananlar burada kendilerine müsbet ve açık bir dayanak noktası bulmuşlardır.

dillerde mahallî aksanın, yani şivenin kaldırılarak tek şive, tek aksan kullanılması belki istenilen bir şeydir. Meselâ İngilizler Londra, Fransızlar Paris şivesini beğenirler, biz İstanbul şivesinin Türkiyede tek lehçe olarak kullanılmasını düşünebiliriz. Fakat bunun Fransıya, İtalyada bile mümkün olmadığını akla getirirsek imkânsızlığına hükmedebiliriz. Bununla beraber, devamında da mahzur yoktur. Zira, bir kısım tabirler ve muayyen ifade tarzları hariç

olmak üzere, umumiyetle Türk dili Türkiyenin her tarafında aynıdır; fark telâffuzdan ileri gelir, ki bunun sebebi de aksanların farklı harfler üzerine konulmuş olmasıdır.

Sesin bazı harfler üzerinde yükselmesi veya alçalması manâsına gelen aksan, şiirde, aruz vezniyle yazılmış mısralarda bariz olarak gözük-mektedir. Nedim'in gazelinden aldığımız şu iki ayrı mısra'da aksanlar ne kadar bariz olarak hissedilmektedir :

Kim öğretti sana cana bu denli şive vü nazi..

Böyle bi halet değildi bildiğim sahrayı aşk..

Birinci mısra'da, dört tane mefâilün kalıbına giren kim öğretti - sana cana - bu denli şive vü nazi - gurupları, aksanları ö, e - ikinci a, a - e, ü - ü, a harfleri üzerinde toplamaktadır. İkinci mısra'da, üç tane fâilâtün ve bir tane fâilün kalıbına giren böyle bi hâ - let değildi - bildiğim sahrayı aşk toplulukları da aksanları açıkça göstermektedir. Türk edebiyatının, türk muhayyilesinin şah eserler vermek suretile işlediği bu ölçü itiraf etmelidir, ki aksanları millî hokkalar içinde nadide çiçekler halinde belirtmektedir. Tempo ve ahenğin mütebariz ifadeleri aruz vezniyle yazılmış mısralarda musikinin rolünü büsbütün yükseltmiştir. Bu nevi mısralar, mâna itibarıyla ne kadar kısır, tabiiyetten ne kadar uzaklaşmış olsalarda ihtiva ettikleri âhenk ve musiki bakımından yine bir kıymet ifade ederler.

Aksan, hece veznile yazılmış mısralarda da bellidir. Zaten vezni bulunmadan, gösterilmeden okunan mısraların şiriyeti olabilir mi ? Bakınız Ziya Gökalp'ın 4 - 3 ölçüsüyle yazdığı şu mısralarda aksanlar ne kadar bellidir :

Millete ver canını
Ocağını, şanını..
Bir aşık olsan bile,
Feda et cânanını..

Millete ver - canını, ocağını - şanını; Bir aşık ol - san bile; Feda et cân - nânını derken aksanlar son heceler üzerine düşmektedir. Şurasını hemen ilâve etmek lâzımdır ki, mısralar ancak aksanları belli edebilmek ve kelimeleri ölçülere iyice yerleştirebilmek suretile güzelleşebilir.

Zayıf bir şair, bütün bir dilde, bu ölçülere sokulacak kelimeyi bulamaz ve yarattığı mısralar amatör karalamalarını geçemez. İşte bir misal:

Bir cisim olmuştur bütün günlerim
Bilmem kaç yerinden düğümlenecek,
Hatıralarımla dolu dünlerim..

Burada belki bir ölçü vardır, fakat o kadar acemice kullanılmıştır ki, belli olmamakta ve kelimeler içine yerleştirilememiş bulunmaktadır. Baş taraflarda, vezin meselesinden önce, sesli ve sessiz harflerin müsavâtı ve tehalüfünün mısraların güzellik sebeplerden olduğunu söylemiştik; şimdi, ölçü üzerinde konuşurken o bahse ait bir tek misal de vermeyi yerinde bulduk. Bakınız, şu mısra da sesli harflerden i ne kadar çok kullanılmış ve bunlar ne kadar başarısızlıkla yer-

leştirilmiş ve sessizlerden d' harfi de kakafoni (kötü ses) hasil edecek de-recede sıralanmıştır ;

Sana derdim desem dinlenirmiyim...

**

Bir şiiri güzel göstermeye yardım eden diğer unsurlar, o şiiri okuyanın hatıralarına, kültürüne, merakına, hat-ta meşguliyetine, yaşına ve yaratılış cinsine göre de değişir.

Belki bazı okuyucular, şiirde ma-nânın neden nazara alınmadığını veya ne zaman ondan bahsolunacağını dü-şünmüşlerdir. Biz, şiirde mânâyı mu-siki seviyyesinde tutmuyoruz. Elbey-ye manânın kıymeti vardır ve bu ba-kımdan, musikiden üstündür; fakat manâ, şiiri güzelleştiren bir unsur de-gildir. Çünkü şiire, mutlaka derin ma-nâların kalıpları olmak vazifesi gör-dürülemez. Bunu nesre bırakalım, kal-dı ki, nesirde de şiir vardır. Hiç bir filizof nazariyesini şiirle kurmamıştır, veya şiiri felsefesinin ifade vasıtası ittihaz etmemiştir. Bununla beraber vecize halinde ve derin mânalar ta-şıyan şiir ve mısralar vardır ve bun-lar güzeldir de; fakat dikkat edilirse görülür ki, güzelliğin hakiki unsuru burada da musikidir. Üstad Halit Ziya (San'ata dair) eserinde aynen şunları yazmıştır: (Nazım demek vezin demek, vezin demek ahenk demektir. Şu hal-de bütün mesele bir musiki kaidesi-nen ibarettir. Eğer bu şart hasil olma-mışsa ortada nazım yoktur. Dikkat et-mek lâzımdır ki, bahis mevzuu ne aruz, ne hecedir. sadece musikidir. Bu ne-tice hasil olsun da istimâl edilen ve-sait ne olursa olsun.)

Şiiri güzel gösteren unsurlardan biri, o şiirin yaşanılmış hayatı akset-tirmesi, hatıralara uygun olmasıdır, Filhakika, yaşanılmış bir hayatın ha-tıralarını bir şiir, az veya çok bir baş-kası için canlandırır o şiir güzeldir; ancak bu, sübjektif bir unsurdur.

O şiir güzel olmayabilir. Meselâ gurbet hatıralarını aksettiren bir şiir, ana kucağından, kaloriferli dairesin-den ayrılmamış olan bir kimse için bil'akis çok mânasızdır. Halbuki, taş kapılı hanlarda fırtınalı, ışksız gece-ler geçirmiş, hayvan sırtında kayalık-lar arasından günlerce yürümüş bir in-san için gurbetin şiiri değil, bu keli-menin telaffuzu bile güzeldir.

Şiir karşı alâkanın kültür derece-sile mütenasip olduğunu ve şiirin gü-zellik telâkkisinin buna göre de de-ğişebileceğini söylemeğe lüzum yoktur, Meselâ, basit bir kültür sahibi kimse, umumiyetle, hece vezinle yazılmış beyit, manilerden hoşlanır.

Keza, şiir yetiştirme ve yaşayış şek-line, yaşa, meşgaleye ve cinse görede değişir dedik. Meselâ, baba ve dede-den beri asker ve silâhşor büyümüş bir kimsenin harp ve kahramanlık şi-irlerinden hoşlanacağı tabiidir. Çocuk-lar ise, bilhassa mısraları kısa, kolay okunur ve meselâ bir masal tasvir eden oyuncak-şiirlerden hoşlanırlar. Ancak çocuk şiirlerinin söyleniş tarzı basit, fakat musiki kudreti yüksek ol-malıdır. Lafontenaine bu hususiyetleri şiirlerinde toplayabilen en muktedir şairlerden olduğu için şiirleri yıllarca zihinlerde yer tutabilmektedir.

Söylemeğe lüzum yok ki, gençler umumiyetle aşkdan, unutulmaktan, ye-isten bahseden şiirleri severler, daha yaşlılar ise ekseriya büyüklük, ulvilik, kahramanlık ifade eden şiirlerden hoşlanırlar.

Bir şiir veya yazının cinsiyet üze-rindeki tesirleri de başka başkadır. Bu mutalâanın mücerret san'at telâkkisi karşısında yüzde yüz isabetli olduğu iddia olunamaz. Fakat, psikolojik bir hadise olarak ve birazda emniyetle söylenebiliriz ki, erkek bir şiirin ka-dın üzerindeki tesiri büyük olamaz. Bilfarz, kadını tasvir eden bir şiirin gene kadın üzerindeki tesiri kuvvet-sizdir ve kadın bu şiiri zevk ve vecd içinde okumaz. Venüs'ün güzelliğini erkek derecesinde tasvir eden veya

onu alkışlayan bir kadına tesadûf et-mek güç olacağı gibi bir kahramanlık şiirini erkek heyecanı ile okuyan veya içten takdir eden kadın da azdır.

**

Şimdi, mısralarda kafiye'nin rolüne geliyoruz. Bu, mısralarda musikin rolüne iştirâk ve onu itmam eden en mühim roldür. Hatta kafiye tamamen musikidir. Zira, eyvelce okunan bir mısradan hasil olan sesin aynını du-yurmak için kafiye'den başka mûra-caat olunacak bir çare yoktur.

MEVLÂNANIN TÜRBE Sİ

Şahabettin Uzluğ tarafından yazılmış olan "Mevlânanın Türbesi," adlı eser satışa çıkarılmıştır.

Renkli bir kapak içinde 51 resim ve 190 sahifelik olan bu değerli eser Mevlâna Türbesini mimarî yönünden incelemektedir.

Satış yeri Konya Halkevi Yayın Bürosu olup fiyatı "3, liradır.

Öğretmen ve öğrencilere % 30 iskonto yapılır.

AKSARAY'DAKİ TARİHİ ESERLER

MURAT SÜKÜTİ KARACA

Konya Halkevi dergisinin (Eski Eserler özel sayısı) nı okurken, Aksaraydaki tarihî anıtları düşündüm. Aksaray da vaktiyle Anadolu'nun mâmur bir kasabası idi. Aksaraylılarıyla Camileriyle, İmaretleriyle, Sebilleriyle, Kümbetleriyle, Kervansaraylarıyla güzel bir yurd köşesi idi. Neyazıkki, lâîk oldukları ilgi gösterilmediğinden, bugün Aksarayda bir iki tarih anıdı ayakta kalabilmiştir. Onlar da bakımsız ve ilgisiz bir vaziyette...

Tarihlerin hayranlıkla söz açtıkları (Aksaray) ın bu gün yeri bile hakkıyla tesbit olunamıyor. Gezgincilerin hayretlerini üzerinde toplayan Kal'ası bir toprak yığını halinde kültür dünyamıza ünlü bilginler yetiştiren medreseleri, kitâbeleri hayır sever yurd çocuklarının adlarıyla süslenen imaretleri, camileri, Kervansarayları, hamamları bu gün ya tamamen yıkılmış yahutta küçük bir nişanları ortada kalabilmiştir.

İhmalimizin kurbanı olan, Aksaraydaki ata yadigarlarının bir kaçının acı hikâyelerinden burada kısaca söz açacağım.

Şimdi ortada bir yıkık duvarından başka izi kalmıyan (Aksaray Darüşşifası) nın, bir imam efendi divarlarını yıkarak taşlarını evinin temellerine harcadı.

Danişmet oğullarına ait olan (Beramunye medresesi) nin, bugün ka-

pısının sol tarafı meydanda kalabilmiştir. O da tarihçi geçinen bazı kısa düşünceli aydınların işaretleriyle, sebil mahallesindeki yerinden kaldırılarak Ortaokul bahçesine dikildi.

Ervah mezarlığında, kalanlar yolu üzerindeki iki tarihî kümbet yıktırılarak, tuğla ve taşları Belediye inşaatında kullanıldı.

Bugün ayakta bulunan Zinciriye medresesiyle Kızıl minarede tehlike atlatmışlardır.

14 ncü yüz yılın ünlü bilginlerinden (Aksaraylı Cemâlettin) nin ders okuttuğu Zinciriye medresesi kaldırılarak yerinde Buğday pazarı kurulmak istenilmişti.

Yere doğru bir parça meyilli bulunmasından ileride evinin üzerine yıkılacağını düşünen bir belediye azası Selçuk oğullarının en kıymetli yadigarlarından olan (Kızıl Minare) yi yok etmek sevdasına düşmüştü.

Ervah, Bedir muhtar ve Sinneçayırı mezarlıklarındaki bir çok tarihsel mezar taşları evlerde temel taşı olarak kullanılmıştır. Zinciriye medresesiyle Dördüncü Kılınc Arslan'ın, Meşhedinin kitâbeleri yerlerinden sökülerek yok edilmişlerdir. Yine bir darülhâdisin kitâbesinin metni, iki hoca efendi arasında anlaşamamazlığa yol açmış; bu hocalardan biri zamanının müftüsü olduğundan, taşı yok etmek düşüncesiyle kitâbeyi Ulu cami hademesine keserle parçalamıştır.

Daha bir çok kıymetli anıtların acı akibetlerini bir bir anlatmağa dilimiz varmıyor.

Bedirmuhtar mezarlığında bulunan ve Karaman oğullarının adamlarından olan Hacı Mukbil ve kardeşi Abdülaha ait iki mezar taşı Cumhuriyet okulu bahçesinde muhafaza edilmekte idi. Bu taşlar bir vakit, Aksarayda müze kurulmasını yerinde görmeyen bazı şahısların teşvikleriyle Niğde müzesine naklettirilmek istenilmişti. Bu haber üzerine «Babalık» gazetesinde yaptığımız yayın neticesinde taşlar yerlerinde bırakılmıştı.

Geçen yıl Aksaraya uğradığım zaman bu taşları da ziyaret etmek istemişim. Taşları yerlerinde bulamayınca, okul hademelerine onların nereye kaldırıldıklarını sordum. Hademeler de taşların okulun bodrum katında muhafaza edilmekte olduğunu söylediler.

Aksaray'ın bugün ayakta bulunan tarihsel eserlerinin iyi bir şekilde onarılmadıklarını da görüyoruz. Karaman oğlu Mehmet Bey'in eseri olan Ulu cami'nin mimari üslubu ile mütenasip bir tarzda tamir edilmemiştir. Bu eser bilmem hangi kör düşünce ile badana olunarak, güzelliğinin üzerine beyaz bir perde çekilmiştir.

Kızıl minare'nin üzeri yıkıldığından yerli ustalar tarafından çirkin bir şekilde onarılmıştır. Küçük bölcek mahallesindeki tarihî minarenin üzeri

tahtalarla tamir ettirilmiştir. Sultan hanı ve Ağzıkarahan harap çehreleriyle arzı didar ediyorlar. Geçen sene Aksaray'ı ziyaretimde, Zinciriye medresesini kömür deposu halinde, kızıl minarenin çevresini, bulunduğu mahallenin süprütülüğü vaziyetinde görerek yüreğim parçalandı.

Henüz, Aksaray'daki tarihsel eserleri kitâbeleri ve mezar taşlarını toplu halde tamtan bir eserde yayınlanmış değildir. Bugüne kadar Aksaray eserleri hakkında neşrolunan tetkik yazıları, bu ata yadigarlarının yüce varlıkları karşısında pek fânî kalırlar. Bu etütlerin çoğu, tetkik yapmış denilsin düşüncesiyle alelacele yanlış ve noksan bir şekilde hazırlanmıştır.

Gönül isterki; Konyada kurulan (Eski eserleri koruma kurumu) nun kolu Aksara'ya kadar da uzansın. Orada da bir şube açsın. Zinciriye medresesini kömür depoluğundan kurtarsın. Şurada burada perişan bir halde bulunan mezar taşlarını, kitâbeleri bir araya toplasın. Cumhuriyet okulunun bodrum katında mahpus bulunan iki mezar taşını ortaya çıkarsın.

Kızıl minare'nin çevresini süprütülükten kurtarıp, onu tel örgüler arasına alarak korusun. Dördüncü Kılınc Arslan'ın meşhedini, darphane binasını, Aksaray Darüşşifasının, Yılcık ve Beramunye medreselerinin yıkık duvarlarını yerlerinde muhafaza altına alsın.

Hiç olmazsa onları, bugünkü halleriyle olsun koruyalım.

İlgın Folkloru hakkındaki tenkide cevap

FEHİM ÇAYLI

Konya Dergisinin 88. inci sayısı elime geçinceye kadar böyle bir tenkidi okumamıştım. İçinde bulunduğum vatan vazifesi matbuatı yakından ve günü gününe takibe imkân vermektedir.

Sayın Hüseyin Namık Orkun'un İlgin Folkloru adındaki eserimizi tenkit ederek hocalarım gibi ikaz ve irşad etmelerine memnun oldum. Hakkımda gösterdiği alâkadan ve evimiz neşriyatından olan her şeyi fırsat buldukça herkese tanıttığından dolayı kendilerine teşekkür etmeyi ifası zaruri bir borç bilirim.

Burada okuyucularda yanlış kanaat hasıl olmaması için hemen şunu ilâve edeyim ki Sayın Orkun'un tenkidinin dayandığı esas noktaları aydınlatmadan geçemiyeceğim. Bunları şu dört noktada topladım.

1 — Konya ağzının önemli bir özelliği olduğu :

Sayın Orkun, İlgin'i Konya kabul ediyor ve onda Konya ağzını arıyor.

Evet Konya ağzının kendine mahsus bir önemi ve özelliği vardır. Bu özellik de bilhassa (K) seslerinin (G) olarak kullanılmasında kendini gösterir. Bu özelliğin Konya ağzında olmadığı hususunda eserimizde bir şey kaydetmedik.

Yalnız şunu hatırlatmak isterizki; İlgin Coğrafi muhit ve mülki taksimat bakımından Konya iline bağlı bir ilce-

dir. İşte bu ilçe âdet, an'ane ve bilhassa dili fonetik ve morfolojik bakımdan Konya merkezinden önemli surete ayrılır. İlgin şivesi, Konya muhiti içinde İstanbul şivesine en yakın ve ondan pek az farklarla ayrılır. Zaten tarihin muhtelif devirlerinde tekrar, tekrar yıkılarak ahalisi dağılan ve yeniden gelenlerle tekrar, tekrar kurulan Konyanın bu çevresi, sekene itibarile de çok karışıktır. Konyanın bütün kazaları birbirlerinden olduğu gibi bir kazaya bağlı köyler dahi gerek merkezden ve gerekse birbirlerinden esaslı karakterlerle ayrılır; zira her bölge bir ailenin yerleşip gelişmesinin eseridir. Şu halde Konya ağzını bütün Konya muhitinde aramak tarihi olaylara uygun düşmez. Bu itibarla H. N. Orkun, İlgin'a zahmet edip uğrarlarsa, orada (kaf)ı (gaf) okuyan Gonyalı bulamayacaktır.

Yerli ağzı halkın ibda ettiği türkülerde ve mânilerde göstermeğe çalıştım. Hariçten gelen türküler pek az değişiklik geçirdiği ve halk yabancı ile yabancı gibi konuşmak istedikleri için dışardan gelen türkülerini de aynen söylemeğe azmederler. Bunların bazılarında yerli ağzı göstermek esasen imkânsızdır.

2 — Mehaz ve kaynak meselesi:

İlmî bir tetkik yapılırken onun mehazlara dayanması onun kıymetini takdirde bu mehazlar bir mehenk taşı

olur. Mani, türkü gibi metin olarak taplanan parçalarında kimlerden alındığı kaydedilmek gerektir. Bunu hiç bir zaman eserimizde inkâr etmedik. Yalnız İlgin düğün ve âdetlerini bizzat halk arasında uzun bir zaman yaşayarak ve onlarla hemhal olarak tesbit ettim. Sonra mani, türkü gibi metinleri kimlerden topladığımı her parçanın altında değil, kitabın sonunda topluca gösterdim. Buna da yegâne sebep kendilerinden metin topladığım kimselerin hüviyetlerinin bilhassa yaş noktasından razı olmadıkları ve bu hususta mümanaat etmeleridir. Şayet Sayın Orkun kitabı bir parça karıştırmış olsaydı gerek türkü ve manilerin kimlerden toplandığını ve gerekse Konya ağzının değil, İlgin ağzının da önemli bir özelliği olduğuna kanaat getireceklerdi. Türkü ve maniler, hakkında kitapta bu hususta yazdığımız kısımda buna dair esaslı bilgi verilmiştir.

3 — Folklor ile ilgisi olmayan sözlere gelince :

İlgınlılar bir yuva kurarlarken onun sağlam temellere dayanmasında haklı olarak titizlik gösterirler. Bunun en güzel misali de Dünya devletlerine ve hatta Türkiye'nin Diğer yerlerine nisbetle boşama meselesidir. İlginde az olmasıdır, İlginde 15 sene içinde 425 yeni yuva kurulmuş ve bunun ancak 30 u boşanma ile neticelenmiştir. İşte evlenme meselesinde İlgınlılar tarafından gösterilen titizli-

ğin doğru olduğunu ve bu hakkı kendilerine teslim etmek luzumundan büyük çapta ve 220 sayfalık eserimizin baş tarafında bizce ve dünyaca tanınan büyük ilim adamlarının meşhur olmuş sözlerinden bir kaçını kaydettim, Eseri bir kül olarak nazara almadan bunu dile dolayıp birkabahatmış gibi yüzüme vurmamak bilmem hangi münekkiden beklenir.

4 — Eserin adı :

Falklor malzemesi olarak neleri toplamak icab ediyorsa; bütün bunları kudretimin yettiği kadar topladım. Hepsini bir kitap halinde neşre ne bugünkü kâğıt buhranı ve ne de kitabın normal hacimde olmak hususu buna müsait değildir. 1500 — 2000 sayfalık bir eser ne taşınır ve ne de kolay okunur. Bu bakımdan biz elimizdeki malzemeyi parça parça neşretmeyi ve hepsinin neşri tamamlanınca İlgin Folklorunda tamamlanacağına kani bulduğumuzdan kitabın ismine malzeme kelimesini eklemedik. Bunun pek aşırı bir küstahlık derecesine çıkarılmasının doğru olup olmadığının takdirini sayın münekkide bırakıyoruz

Zaten neşri hususunda pek acele edilmiş olan İLGİN FOLKLORU birinci kitaptan sonra neşredeceğim diğerlerinde daha titiz davranarak hocalarımızın ikaz işaret ve irşadlarını daima göz önünde tutarak olgunlaşacağımıza inanıyoruz. Tenkidinizi samimiyetle kabul ediyor ve tekrar teşekkür ediyoruz.

HALKEVİ ÇALIŞMALARI

(MAYIS, HAZİRAN AYLARI)

Evimiz temsil komitesi 11/5/1946 günü Cihanbeyli ilcesine giderek (Kör) piyesini oynamıştır.

Okuma yazma kurslarının sona ermesi dolaysile 19/5/1945 günü Halkevi salonunda 18/6/1946 gününde ceza evinde diplomame rasimi yapılarak kursta muaffak olanlara diplomaları tevzi edilmiştir. Bu yıl okuma yazma kurslarına devam ederek diploma almaya muvaffak olanların sayısıdır. Tevzi merasiminden sonra ev salonunda evimiz güzel San'atlar kolu tarafından bir konser verilmiştir.

Güzel san'atlar komitemiz 18/5/1946 günü ev salonunda Mimar Şahabettin Uzluk ve ressam Şemsi Arel'in eserlerinden müteşkil bir mimarı ve resim sergisi açmıştır. Sergi 5/6/1946 gününe kadar açık kalmış ve yüzlerce yurddaş tarafından ziyaret edilmiştir. Bu san'at sergisi çevrede takdir ve ilgi ile karışılmıştır.

Güzel san'atlar komitesi tarafından her on beş günde bir pazar günleri verilmesi kararlaştırılan konserlerden ilki 16 Haziran ikincisi 30 Haziran pazar günlerinde uygulanmıştır. Verilen konserlerde Haydn; Schubert, Mozart, G. Marie den seçme parçalar çalınmıştır.

15/5/1946 günü İngiliz Kültür heyeti tarafından gönderilmiş olan (beş büyük eser) adlı san'at sergisi Halkevi salonunda Vali İzzettin Çağpar tarafından açılmıştır. Sergi bir hafta müddetle açık kalmış ve yüzlerce yurddaş tarafından ziyaret edilmiştir.

16/6/1946 günü toprak dağıtma kanununun yıl dönümü dolaysile saat 21/30 da ev salonunda bir toplantı tertip edilmiştir. Törende öğretmen Necati Elgin tarafından toprak kanununu ve önemi üzerinde bir konuşma yapılmış; muhtelif müzik parçaları çalışmış, monolglar söylenmiş, milli oyunlar oynanmıştır. Aynı gün evimiz üyelerinden (9) kişilik bir grup yapılan davet üzerine Sarayönü Özden çiftliğine giderek orada yapılan Toprak bayramına katılmışlardır.

Sabit Cinoldan açık kalan Temsil kolu Başkanlığına öğretmen İffet Ayas seçilmiştir.

HABERLER

6/5/1946 günü sayın Cumhur başkanımız İnönü Konyamızı şerefletirmişlerdir.

25/5/1946 günü yeni Halkevinin temeli atılmıştır.